

In Memoriam ir. C. J. Stefels

Tijdens de laatste najaarsvergadering vertelde Kees Stefels ons over zijn plannen en dat waren er nogal wat. Die varieerden van een reis naar Afrika tot het op orde brengen van zijn persoonlijke administratie. "Ik geloof dat er nog enveloppen met afschriften van de giro en de bank van een half jaar geleden op mijn bureau thuis liggen," zei hij op die voor hem zo eigen manier met dat lachje van hem.

Het is moeilijk om je voor te stellen dat Kees Stefels anders in iemands herinnering zal blijven voortleven dan als die collega met een unieke karaktercombinatie van geestigheid, eruditie, gedrevenheid, professionaliteit en cultuur. Een spontaan man, een individualist.

Zondag 28 oktober overleed hij in een ziekenhuis in Zuid-Afrika aan het begin nog van een reis die voor het eerst echt vrije tijd zou hebben betekend.

Zijn gezin en wij allemaal hebben een bijzonder mens verloren van wie je had mogen verwachten dat hij nog lang een belangrijke rol had kunnen spelen. Niet alleen binnen de bosbouw of de natuurbescherming maar juist in dat veld vol betreurenswaardige conflicten en spanningen waarbinnen natuurbescherming en bosbouw samen opereren. Juist in dat veld waren zijn opvattingen doordacht, uitgesproken, maar vooral genuanceerd.

Stefels studeerde in Wageningen tropische bosbouw en wilde graag naar Indonesië. Het werd het toenmalige Nieuw Guinea waar hij de economische exploitatiemogelijkheden van laagland bos inventariseerde.

Op 1 februari 1958 trad hij in dienst bij Staatsbosbeheer in Arnhem. Hij werd er adjunct-consulent in Gelderland bij het dienstvak Algemeen Bosbouwkundige Taken onder ir. H. van Medenbach de Rooy. In 1965 verscheen in dit tijdschrift een artikel van zijn hand over de bosbouwvoorlichting aan particulieren, wat beschouwd mag worden als een samenvatting van zijn werkervaring bij Staatsbosbeheer. In 1964 was hij in dienst getreden bij natuurmonumenten, waar hij begon als inspecteur van de

noordelijke provincies, Gelderland, Noord-Limburg en Oostelijk Utrecht. In de loop der jaren werden delen van deze grote inspectie toegevoegd aan nieuwe inspecties. Stefels kwam intussen zijn oude chef bij Staatsbosbeheer, Van Medenbach-de Rooy weer tegen en volgde hem op als directeur van de Stichting Nationaal Park de Hoge Veluwe. De combinatie van directeur van de Hoge Veluwe en inspecteur bij Natuurmonumenten (uiteindelijk alleen over de terreinen op de zuidelijke Veluwe) heeft hij tot 1 oktober 1987 uitgeoefend. Toen kwam er een eind aan zijn inspecteurschap bij Natuurmonumenten. Drie jaar later, op 1 september van dit jaar, trad hij vervroegd uit, 62 jaar oud.

Vanaf het begin dat Stefels in Nederland werkte heeft hij zich het spanningsveld tussen de bosbouw en het natuurbehoud gerealiseerd ook al sprak hij niet in termen van een conflict maar in termen van problemen. Hij was wars van een eenzijdige benadering van de natuur. Bosbouw was voor hem niet synoniem met houtteelt. Natuurbeheer was voor hem niet strijdig met ontwikkeling en oogst.

Stefels heeft in die voor hem niet bestaande tegenstelling niet partij gekozen. Niet alle collega's hebben hem hierin begrepen. Stefels heeft het met dit onbegrip heel moeilijk gehad, niet met de meningsverschillen.

Duurzame instandhouding was bij hem niet een versleten beleidsbegrip, maar iets concreets. Niet de instandhouding van een fase in de ontwikkeling, maar van de ontwikkeling zelf. Duurzaamheid die dus afhankelijk is van een economisch en maatschappelijk draagvlak.

Wanneer het gebruik in conflict kwam met de instandhouding, dan moest er een andere vorm van gebruik gevonden worden.

Gebruik en behoud waren voor hem dan ook geen tegenstelling. De recreatie was voor hem als oprecht natuurbeschermers absoluut geen probleem. In een artikel Bos en natuurbescherming dat in 1966 in dit tijdschrift gepubliceerd werd zei hij het als volgt:

"Het zou onjuist zijn om mede uit oogpunt van natuurbescherming het bos als een zelfstandig gegeven te zien. We leven tenslotte in het besef dat zowel beboste als niet beboste natuurgebieden een samenhangend geheel vormen, een landschap en een levensgemeenschap, één geheel dat meer is dan de som der delen. Voor het instandhouden hiervan zijn specialisten nodig, die verschillende beheersdoelstellingen kunnen behartigen. Het gebruik van natuurterreinen is een afgeleid begrip, de instandhouding primair. Daarop is een breed gerichte natuurbescherming integraal van toepassing."

Stefels onderscheidde zich vooral ook van zijn collega-beheerders door het bewust hanteren van de esthetica, de bosarchitectuur, als uitgangspunt voor zijn handelen. Hij heeft daar nooit veel ophef van gemaakt. Kort heeft hij erover getuigd in een interview dat in het maartnummer van dit tijdschrift werd afgedrukt. Het bos was voor hem een heel persoonlijk beleefde uitdrukking van creativiteit.

Het maken van mooie bosbeelden, zorgen voor afwisseling in kleur en vorm in voor- en najaar. Het bewust creëren van open ruimten naast pure bosvormen, het spelen met bosranden opdat alle aspecten daarvan, maar vooral het najaarsaspect, ten volle uitkomen, dat was in zijn werk één van de dingen, die hem kenmerkten en hem tot een uniek bosbouwer maakte.

Hij hield van verrassingen in en langs het bos. Hij was een kunstenaar onder de bosbouwers en natuurbeschermers en zijn nalatenschap zal daar nog lang van getuigen.

Slechts drie jaar is hij voorzitter van de Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging geweest. Hij zelf had het gevoel dat hij er nu pas echt wat van kon gaan maken.

Maar het was lang genoeg om hem tot een zeer markant en bemind voorzitter te maken, die we zullen missen.